

Prof. dr hab. Zofia Barbara Liberda
prof. zw. Uniwersytetu Warszawskiego
Wydział Nauk Ekonomicznych
Uniwersytet Warszawski
ul. Długa 44/50, 00-241 Warszawa
barbara.liberda@uw.edu.pl

**Recenzja dorobku naukowo-badawczego, dydaktycznego oraz organizacyjnego
doktor Anny Magdaleny Korzeniowskiej
z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse**

Informacje o przebiegu kariery zawodowej doktor Anny Korzeniowskiej

Pani Anna Korzeniowska uzyskała w roku 1999 tytuł magistra ekonomii na Wydziale Ekonomicznym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, po ukończeniu studiów z wynikiem bardzo dobrym.

W roku 2008, Rada Wydziału Ekonomicznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie nadała Annie Korzeniowskiej stopień doktora nauk ekonomicznych, na podstawie rozprawy doktorskiej *Zastosowanie i możliwości rozwoju outsourcingu w bankach w Polsce*.

Od roku 2009 doktor Anna Korzeniowska pracuje na stanowisku adiunkta w Katedrze Bankowości i Rynków Finansowych na Wydziale Ekonomicznym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, a wcześniej była zatrudniona w tej uczelni na stanowisku asystenta w latach 2001-2009.

Doktor Anna Korzeniowska specjalizuje się w badaniach oszczędności i finansów gospodarstw domowych w Polsce oraz w krajach europejskich. W przedstawionej do oceny monografii, Habilitantka bada zróżnicowanie wielkości i struktury oszczędności prywatnych oraz oszczędności gospodarstw domowych, a także determinant oszczędzania w krajach Unii Europejskiej w latach 2008-2018.

Ocena dorobku naukowego

Po uzyskaniu stopnia doktora w roku 2008, Anna Korzeniowska opublikowała 59 prac (20 we współautorstwie), w tym 2 monografie, 21 artykuły naukowe, 27 rozdziałów w książkach, 8 redakcji monografii oraz 1 recenzowany raport badawczy. Z listy publikacji, 4 pozycje Conference Proceedings były indeksowane w bazie Web of Science.

Pod względem ilościowym, całościowy dorobek naukowy doktor Anny Korzeniowskiej za lata 2009-2021 oceniam jako bardzo obszerny, zważywszy, że Habilitantka publikowała średnio 4,7 publikacji rocznie. Liczba punktów za publikacje w czasopismach według aktualnej punktacji MNiE wynosi 482 punkty.

Web of Science Index H = 0; Web of Science „References”, liczba cytowań = 1, z wyłączeniem autocytowań = 0. Według bazy Google Scholar h-index = 5, liczba cytowań = 79, z wyłączeniem autocytowań = 77.

Ocena głównego osiągnięcia naukowego

Jako osiągnięcie naukowe w ujęciu ustawy doktor Anna Korzeniowska wskazała monografię wydaną w roku 2021 *Determinanty a wielkość oszczędności gospodarstw domowych w krajach Unii Europejskiej - podobieństwa i różnice*.

Monografia jest bardzo obszerna, liczy 323 strony i zawiera 7 rozdziałów. W kilku rozdziałach (1, 4) (3, 5, 6, 7) występują nieuniknione powtórzenia, związane z rozwijaniem wcześniej omawianej problematyki.

Postawione w pracy pytanie badawcze zawiera w sobie pewną sprzeczność: badane są nie tyle determinanty oszczędzania gospodarstw domowych w całej próbie krajów Unii Europejskiej, ale czynniki określające oszczędzanie w grupach krajów wyodrębnionych według tychże poziomów oszczędności.

Cel badań Habilitantki jest również podwójnie złożony, podobnie jak pytanie badawcze. Głównym celem pracy jest „zbadanie relacji między wielkością, strukturą oszczędności gospodarstw domowych w krajach Unii Europejskiej, a ich determinantami zewnętrznymi i wewnętrznymi w celu wyłonienia grup krajów jednorodnych pod tym względem.”

Cel główny został rozpisany na sześć celów szczegółowych, które stanowią opis kolejnych etapów założonego badania: 1) ustalenie udziału oszczędności sektora gospodarstw domowych

w oszczędnościach brutto w krajach Unii Europejskiej; 2) ustalenie struktury aktywów finansowych gospodarstw domowych w krajach Unii Europejskiej oraz identyfikacja podobieństw i różnic pod tym względem pomiędzy krajami UE; 3) grupowanie krajów Unii Europejskiej pod względem podobieństw dotyczących wielkości i struktury oszczędności gospodarstw domowych; 4) rozpoznanie głównych determinant zewnętrznych i wewnętrznych oszczędności gospodarstw domowych w krajach Unii Europejskiej oraz ustalenie podobieństw krajów UE z ich uwzględnieniem; 5) ocena znaczenia determinant zewnętrznych i wewnętrznych dla kształtowania wielkości i struktury oszczędności gospodarstw domowych w krajach UE; 6) identyfikacja grup krajów Unii Europejskiej podobnych pod względem wielkości i struktury oszczędności i oddziałujących na nie determinant.

Wszystkie cele mają charakter eksploracyjny. Podobnie do pytania badawczego, cele dotyczą badania determinant oszczędności w odniesieniu do grup krajów ustalonych za pomocą analizy skupień, według wielkości i struktury oszczędności.

Dla realizacji celów badawczych sformułowano hipotezę główną w postaci: „Zbiorowość krajów Unii Europejskiej jest zróżnicowana pod względem wielkości i struktury oszczędności gospodarstw domowych oraz ich determinant, można jednak wskazać wśród tych krajów podgrupy charakteryzujące się podobieństwem w omawianym zakresie”.

Ponadto, określono cztery hipotezy pomocnicze: H1: Wzrostowi wartości oszczędności gospodarstw domowych w krajach UE towarzyszy zmiana struktury oszczędności prywatnych w kierunku powiększania się udziału oszczędności podmiotów niefinansowych; H2: Gospodarstwa domowe w krajach UE preferują lokowanie oszczędności w aktywa finansowe obciążone niskim ryzykiem; H3: Determinanty wielkości i struktury oszczędności gospodarstw domowych są odmienne w poszczególnych grupach krajów członkowskich Unii Europejskiej; H4: Na poziom oszczędności gospodarstw domowych w krajach UE najsilniej wpływają czynniki demograficzne.

Sformułowanie hipotezy głównej jest bardzo ogólne, co utrudnia jej naukową weryfikację. Niektóre hipotezy pomocnicze nie mają charakteru hipotezy badawczej, np. hipoteza H3, czy hipoteza H1.

Weryfikacja hipotez jest prowadzona podobnymi metodami w całej monografii. Są to: analizy skupień: metodą Warda dla odległości euklidesowych, metodą k-średnich oraz metodą porządkowania liniowego Hellwiga; analiza wariancji; analiza regresji.

Doktor Anna Korzeniowska poprawnie zastosowała wymienione metody badawcze i włożyła ogrom pracy w wykonanie szczegółowych analiz oszczędności, obejmujących zarówno oszczędności makroekonomiczne w skali całej gospodarki, jak również oszczędności sektorów instytucjonalnych: przedsiębiorstw i gospodarstw domowych.

Badania doktor Anny Korzeniowskiej tworzą nową wiedzę empiryczną dotyczącą wielkości oszczędności i czynników je określających w krajach Unii Europejskiej w ciągu dekady od wystąpienia kryzysu finansowego w 2007 roku. Wyniki analiz są przedstawiane w sposób bardzo szczegółowy.

Doceniając wszystkie analizy zawarte w monografii, po zakończeniu lektury, czytelnik może mieć trudności w zrekapitulowaniu wyników kilkudziesięciu podobnych analiz, dotyczących kilku skupień (grup) krajów oraz 28 regresji, z zastosowaniem 30 zmiennych określających średnie oszczędności w krajach Unii Europejskiej w latach 2008-2018.

Na podstawie zebranych danych i wykonanego przeglądu literatury oraz metod badawczych, doktor Anna Korzeniowska mogłaby w przyszłości opublikować artykuł naukowy dotyczący bezpośrednio determinant oszczędzania gospodarstw domowych, bez wcześniejszego grupowania badanych krajów. Różnice w oszczędzaniu między krajami można również uchwycić w pełnej badanej próbie krajów.

W recenzji dorobku naukowego należy zwrócić uwagę na niedociągnięcia warsztatowe, które mogą obniżyć wartość samodzielnych badań Habilitantki.

Chociaż tytuł monografii wskazuje na badania oszczędności gospodarstw domowych, podstawowe teorie oszczędzania przywoływane są (poza Wstępem) dopiero w połowie rozdziału I, a szerzej dopiero w rozdziale IV, poczynając od s. 138. Keynes pojawia się po raz pierwszy na s. 27, Franco Modigliani na s. 32, Milton Friedman na s. 39 (w tabeli 1), podobnie jak Angus Deaton. Jednocześnie, Habilitantka zalicza wymienionych twórców nowoczesnych teorii konsumpcji i oszczędzania (Modigliani, Friedman, Deaton) do nurtu ekonomii keynesowskiej (sic!).

Habilitantka posługuje się nieprecyzyjnie pojęciami: makroekonomiczny i mikroekonomiczny. Na przykład, opracowanie danych na temat stopy oszczędności sektora gospodarstw domowych w odniesieniu do dochodów do dyspozycji tego sektora (na s. 82) nie jest ujęciem mikroekonomicznym. Natomiast analiza danych ankietowych (na s. 89-90) z Household

Finance and Consumption Survey (HFCS) na temat aktywów indywidualnych gospodarstw domowych stanowi wymiar mikroekonomiczny.

Nieściśle jest stosowanie określeń: zewnętrzne i wewnętrzne determinanty oszczędzania gospodarstw domowych, zamiast determinant makroekonomicznych i mikroekonomicznych. Doktor Anna Korzeniowska stosuje zamiennie i niezbyt precyzyjnie podstawowe pojęcia oszczędności i rachunku finansowego, rozróżniając między oszczędnościami (gotówka i depozyty) a inwestycjami w rachunku finansowym.

W prezentowaniu danych dotyczących stóp oszczędności w skali całej gospodarki lub sektorów, brakuje w tytułach tabel czy wykresów zdefiniowania tych stóp. Informacja o źródłach tabel i wykresów jest często zbyt ogólna, np. Eurostat, Europejski Bank Centralny.

Niedokładny opis sektora gospodarstw domowych S14, do którego Habilitantka zalicza jedynie podmioty prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą, podczas gdy sektor S14 obejmuje w rachunkach narodowych mikro firmy (zatrudniające do 9 osób), które mieszczą w sobie firmy jednoosobowe. Zakres sektora S14 jest określony w ESA 2010, Eurostat i GUS, które zresztą Habilitantka cytuje. Nieprawidłowy jest opis wzoru na s. 52, wskazujący na brak rozróżnienia między saldem rachunku obrotów bieżących a zadłużeniem/wierzytelnościami sektora gospodarstw domowych.

Ocena pozostałego dorobku naukowo-badawczego, realizacji grantów badawczych i udziału w konferencjach naukowych

Pozostałe publikacje doktor Anny Korzeniowskiej są merytorycznie powiązane z pracą zaliczoną do głównego osiągnięcia naukowego i często powstawały równolegle razem są z nim. W artykułach i rozdziałach w książkach Habilitantka wykorzystuje również dane mikroekonomiczne z własnych badań ankietowych, przeprowadzonych w gospodarstwach domowych w województwie lubelskim. Korzysta także z danych Household Finance and Consumption Survey (HFCS), które uzyskała na działalność badawczą z European Central Bank.

Doktor Anna Korzeniowska wygłosiła 20 referatów na 19 konferencjach naukowych, w tym na 8 konferencjach międzynarodowych. Dwukrotnie przewodniczyła sesjom panelowym.

Sporządza recenzje dla czasopism: była recenzentką w 3 czasopismach w języku angielskim.

Po uzyskaniu stopnia doktora Anna Korzeniowska była wykonawczynią w 3 projektach badawczych finansowanych przez NCN i Komitet Badań Naukowych oraz w 4 projektach finansowanych z innych funduszy.

Współpraca naukowa

Doktor Anna Korzeniowska współpracuje z wieloma ośrodkami naukowymi w kraju i za granicą. Są to uniwersytety w: Linzu, Czerkasach i Kijowie, Politechnika Lwowska, Politechnika w Kragujevacu w Serbii, Europejski Bank Centralny, uniwersytety w Toruniu, Szczecinie, Łodzi oraz uniwersytety ekonomiczne w Krakowie, Katowicach i Warszawie.

Habilitantka otrzymała 5 nagród Rektora Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej za działalność naukową i pozyskanie grantu.

Wymieniony w tym punkcie pozostały dorobek naukowo-badawczy Habilitantki oceniam pozytywnie.

Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę

Działalność dydaktyczna

Doktor Anna Korzeniowska prowadzi w macierzystej uczelni kilkanaście wykładów w obszarze ekonomii i finansów, w tym także w języku angielskim. W ciągu 12 lat doktor Anna Korzeniowska była promotorką 220 prac dyplomowych, co stanowiło wyjątkowo intensywne obciążenie dydaktyczne.

Działalność organizacyjna i popularyzująca naukę

Doktor Anna Korzeniowska bierze udział w komitetach organizacyjnych konferencji naukowych oraz w pozyskiwaniu środków dla projektów realizowanych w UMCS. W działalności popularyzującej naukę współpracuje z Radiem Lublin oraz z organizacjami studenckimi.

Od roku 2011 Habilitantka pełni funkcję Sekretarza Redakcji *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio H Oeconomia*, z listy czasopism punktowanych MNiE.

Działalność dydaktyczną i organizacyjną na rzecz nauki doktor Anny Korzeniowskiej oceniam wysoko.

Ocena końcowa

Na podstawie oceny merytorycznej treści publikacji doktor Anny Korzeniowskiej, twierdzę, że Jej dorobek naukowy stanowi nowy wkład w rozwój dyscypliny naukowej ekonomia i finanse oraz spełnia kryteria stawiane w przewodzie habilitacyjnym.

Stwierdzam, że doktor Anna Korzeniowska spełnia wymogi art. 219 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*. Wnoszę do Rady Naukowej Instytutu Ekonomii i Finansów Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie o podjęcie dalszych kroków w toczącym się postępowaniu o nadanie doktor Annie Korzeniowskiej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse.

/Zofia Barbara Liberda/

22.02.2022